

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvae Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1615

Ad Αποκολοκυντωσιν Claudi Cæsar, notæ Nic. Fabri senatoris

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-466](#)

AD AΠΟΚΟΛΟΚΥΝΤΩΣΙΝ
CLAVDII CÆSARIS,
NOTÆ NIC. FABRI
SENATORIS.

1. **V**ICTORIS, tituli, & temporis, quo scriptus est hic festivissimus liber, fidem facit Dio ad finem libri L. X.

2. **T**EMPORE SOMNI.] Qui-dam veteres cornua somni: quam lectionem viri magni secuti & interpretati sunt. idem etiam tentarunt sequenti versu legendum, augebat Cynthia lychnum, sed repugnantibus membranis.

3. **A**CQVIESCVNT ONERI POETÆ.] Veteres codices habent omnes poëtæ.

4. **N**EC VQM QVAM MERITVM, VT TAMDIV.] Vetus codex, Nec vñquam tam cruciatus esset.

5. **O**MNIBVS ANNIS, OMNIBVS MENSIBVS.] Quidam veteres habent omnibus annis, mensibus: alijs, omnibus annis, omnibus mensis efferunt.

6. **B**RITANNOS TOGATOS VIDERE.] In ceteris editionibus hec inseruntur, Britannos, Sauromatas, & si qui ultra glacialem Boream incolunt barbari, togatos videre. quæ à sex, quos contuli, codicibus absunt, & à suis abesse notarunt tres doctissimi viri, qui in hoc fragmentum scripsere.

7. **A**LTER BABÆ.] Is est fortasse, de quo Epist. 15. notissime illis temporibus fatuitatis.

8. **O**MNIA CERTE CONCACAVIT.] Addunt ceteræ editiones, nec post boletum opipare conditum, plus cibi sumplir. Que tamen lectio ab omnibus scriptis exemplaribus absit. Et sane fuisset nimis impudentia si voluit Agrippina, vel si notuit, confidentia, parricidium veneficio commissum prouulgare.

9. **Q**VÆ MEMORIAE PUBLICVM GAVDIVM IMPRESSERVNT.] Non video cur hæc lectio boni & elegantis sensus, quam omnes notarunt in suis exstare manu scriptis, quamque in meis planè scriptam inueni, mutari debuerit.

10. **M**ARCI MUNICIPEM VIDES.] Beatus Rhe-nanus vir rarissime doctrine, qui litteris renascentibus plurimum contulit, censuit legendum Munatij municipem vides. Non sine ratione. Veterem tamen lectionem conatur interpretari magnus Turnebus Advers. cap. 4. lib. 26. Porro Licinius, quem Lugduni regnasse dicit, is est qui, ut ait Dio lib. 54. in Galilia, πλεονεξίαν βρεσκει, αξιώσει δέ πομπαῖς χρώμφος, πάν μετ το πρύττον ποτε ἀπε ναθηρει, πᾶν δέ τὸν τῷ παρόντι ιχυρὸν ποσιν, & quæ sequuntur, qui eum cum quoddam tributum quod mensibus à Gallis penderetur, annum quatuor-

decim mensium effecit, dictitans homo acutus Decembrem mensē decimum esse, nec ultimum duodecim mensum, quibus annus constaret, esse posse, sed duos necessariò eum sequi. quod quid est regnare, si hoc non est?

11. **N**OTOREM PETISSET.] Notorem interpres torum eum, qui ignoti notiam dat, γνωσθει. Suprà in Epistolis, qui notorem dat, ignotus est: & Xenophon lib. 6. κύρου παιδίας: Ei δέ τις χρημάτων περισθεῖδες γορῆτεις ἐμπολὴν, γνωσθεις εμοὶ προσαγαγὼν καὶ ἐγκυταῖς οὐκ εργαζέσθαι σὺν τῇ σερτᾳ, λαμβανέτω ὡν ημεῖς ἔχομεν: id est, notores adducat. quod non admonuisse, nisi vidisse doctos viros, qui in hunc librum scriperunt, utique que locum Xenophontis Latinè reddere coanti sunt ad hæc vocabula impegiſſe.

12. **C**VIVS MENSEM.] Viri docti legerunt mensem ex conjecturâ, sed frustra: ita enim noster auctor epist. 18. conqueritur olim fuisse mensem Decembrem: nunc autem annum esse. Porro hæc tria vocabula Saturnalia eius princeps, quæ in omnibus exemplaribus habentur, ex glossâ sunt, & meritò à Romana editione absunt.

13. **I**LLVM DEVUM AB IOVE.] Cuius-cuius haec verba sint, sunt censentis Claudium inter Deos non recipientum ab Iove maxime, quem ipse Claudius eius imitatorum Syllanum damnando, quantum in se fuit, damnauit incesti. Porro veterem lectionem ad vitium expressi, nisi quod qui quantum in eo fuit habet, in quâ illam commiserantis reticentiam Oro per, qui non intellexerunt, Oropen effecerunt: at Syllani soror non Oropē, sed Iunia Caluina dicta est. Tacit. lib. 12. quem vide.

14. **Q**VARE, IN QVIT, QVÆRO ENIM.] Hæc est codicum veterum lectio, recta fortasse, nisi quis malit legere stude. veteres enim omnes stude habent. Studere autem est amare, τοιοῦδε ζεν. Porro quod sequitur de sororum connubio, ex pulcherrimo Philonis loco, περὶ τῆς τοιοῦδε ζεν, facile intelligitur. Οὐ μὲν Αἰθναῖος, inquit, Σόλων ὁ μοταῖος ἀδελφαῖς εφειεῖ ἀγεδαῖ, τὰς ὁμονυμίους ἐπώλυσε. Οὐ δέ Λακεδαιμονίων νομοθετής ἐμπαλίν, τὸ δὲ ταῖς ὁμογαστρίοις γάμον ἐπιτρέψας, τὸ πόρος τὰς ὁμοτατρίοις ἀπέπτει. Οὐ δέ τῇ Αἰθναῖον οὐ χλεβαῖον τὸ ἐκτετέρων οὐ λαθεῖαν, ὡς ἡμεργα διαταττομένων, εὐφόρος εἰς ἀσέλγειαν ἀπειλεῖσθινος δυνατεράθλητον πάντη σωματιν, καὶ φυχαῖς ἀπεστίας, καὶ ὠργαῖς οὐδεῖσαν ἀπάτας αἰδειφαῖς ἀγεδαῖ.

15. **H**IC NOBIS CURVA CORRIGIT.] Plin. Iun. Epist. vlt. lib. 5.

TT

16. NEC

16. NEC DISPUTARE.] Deest fortasse verbum licere, aut tale aliquid: vel potius, ut magno iudicio censet P. Pithaeus, legendum, extra curiam morantibus, non intra.

17. IAM FAMA NIMIVM FECISTI.] Sic habent veteres, corruptè tamen, ex quo effecerunt, iam fama minimum fecit. Proprius ad scriptam lectio- nem erit, si iam fama minui fecistis legamus. Quæ autem sequebantur, & iam pessimum quemque illum affectare, à veteribus absunt.

18. VICÆ POTÆ FILIVS.] Sic planè legendum, ut in duobus manuscriptis codicibus, altero meo, altero eruditissimi P. Pithaei scriptum legi omissis diphthongis, quas fere recentiores transcriptores neglexerunt. Huius Vicæ Potæ sive Dei, sive Deæ, ut numen obsoletum, ita apud auctores oblitteratum pœnè nomen est. Primum id corruptum latere apud Cic. lib. 2. de Leg. itemq; apud Liuum, & Plutarchum, me docuit vir clarissimus atque ornatus Herricus Memmius, prolatissq; quibus instructissimam habet bibliothecam manuscriptis exemplaribus probauit. Ciceronis locus ita vulgo habetur: Quod si fingenda sunt nomina vice poëtæ, & potius vincendi potiundiique: & quæ sequuntur. Manuscripta vero sic exhibent: Quod si fingenda sunt nomina, Vicæ Potæ potius vincendi, potiundiique, statassandi, quæ cognomina statoris, & invicti Iouis, rerumque expetendarum nomina, &c. quomodo etiam legit codex antiquus qui aliquando fuit F. Petrarache, nunc autem amicissimi F. Pithaei P. fratrius verè in litteris Castorum. Rectius tamen fortasse leui mutatione legamus: Quod si fingenda sunt nomina, Vicæ Potæ potius vincendi potiundiique, statassandi cognomina statoris & invicti Iouis, rerumque expetendarum nomina Salutis, Honoris, Opis, Victoriae. A'πò κοινῷ enim repetendum est, fingenda sunt, idq; verum esse ex præcedentibus cinq; patebit. Liuius etiam lib. 2. de domo Poplicola loquens scribit, Delata confestim materia infra Veliam est, vbi nunc Vicæ Potæ est. Plutarch. in Popl. de eadem re: Κατεσκευαστεν οἰκίαν ἔκεινος μετέιωτε γνώμονας τοῦ ιερού εἰς τὸν δικαιότερον. Vulgo igitur apud Liuum, vbi nunc vicus publicus est: & apud Plut. δικαιότερον εἰς τὸν δικαιότερον, malo exemplo contra veteres, & rationem. Templum enim nominari vicum publicum absurdum est, & ut Romæ fuerit vicus publicus, us tam non templum erat, ne infra Veliam, aut in foro Romano VIII. urbi regione: sed in VI. quæ alta semita dicta est. Sex. Ruffus & Publ. Victor. Nec morire nos debet quod Plut. Vicam Pocam nominavit. quemadmodum etiam in quibusdam exemplaribus Liui legitur, & in suo exaratum fuisse adnotauit doctissimus Rhenanus. Corrupto enim vocabulo, ita vulgo vocari potuit. Nec enim de mendō Plut. lectio argui potest: cum sex manuscripti codices Regiae bibliothecæ, & tres amplissimi illius viri, quorum etiam unus Florentiæ editus ab Iuntis, anno 1517. summo consensu ita legant. Vica Pota igitur, seu Vica Poca, vis est & numen vincendi potiundiique dicta, quemadmodum Anna Peranna, vis & numen annandi, & perannandi. Vi enim satis non est annare, nisi perannes: ita parum est vincere, nisi victoriæ potiaris & fruaris: de quâ fortasse ab alijs alij inuenientur loci.

19. PRÆCIDIT IUS IMPERII.] Pessime in editione Romanâ editum pergit ius imperij, contra veteres & rationem. Porro obsceno verbo vñrus, quod dicendi magistri vitium esse notarunt, indignationem rci, & Messalæ auctoritatem excusavit.

20. QVAM CANIS EXTA EDIT.] Veteres omnes legunt, quam canis excidit. Si canis acci- sandi casu in plurali accipimus, notat stoliditatem Claudij hoc canum suppicio delecati, quod tamen apud ullum auctorem non legi: quare malui conjecturam Rhenani sequi, dum quid verisimilius sup- petat.

21. ETIAMSÌ PHORMEA.] Veterem lectionem exprimendam curauit: quæ enim in aliis habentur editionibus, à Rhenano sunt, & toto cælo ab iis quæ in membranis inueniuntur, dissident.

22. DVAS IVLIAS.] Non amitas, ut vulgo legitur. Altera enim Germanici frarris, altera Drafi patruelis ex Liuillâ, seu Liuiâ Claudij sorore, filia fuit. Suet. in Claud. cap. 29. & Dion lib. LX. unde infrà fratriam filiam, sororis filiam inter consanguineos à Claudio occisos recenset.

23. IN NVMERVM DEORVM SE RE- CIPÍ CVPIT.] Post hec vulgo quæ sequuntur in- teriecta sunt: Principes pietate & iustitiâ Dij fiunt, scilicet hic pius & iustus, quoniam Draydarum immanem religionem aduexit, nostram prorsus extirpauit, vt Romæ nuptiarum sacra essent, quibus ipse, cum sibi Agrippina nuberet, xxx. Senatoribus, innumeris Equitibus Romanis mactatis, principium dedit: quæ ut suppositia, ita etiam falsa sunt. Apage enim Senecam nuptias Agrip- pine culpassæ, eâ rerum potente, à cuius partibus adhuc etiam priuata fautor Germanici domus flet. Falsum autem tantam stragem Cannensi ferè parem nuptiarum die editam. Infrà ait triginta Senatores occisos, sed toto imperi tempore, non uno nuptiarum die. Denique non Dio, non Tacitus, qui harum nuptiarum historiam narrant, id tacuissent. nec hoc Suetonius dicit, si eius verba, ut res ipsa loquitur, interpungantur, & ut interpungenda docuit Lipsius initio lib. 12. in Tacitum. Lipsius, inquam, cuius lau- di & claritati meis verbis nihil addi potest.

24. SERVVVM ME DVCAT.] Lubens dele- rem vocabulum seruum. Id enim per se ducendi verbo significatur.

25. SOCERVVM SVVM APPIVM SYLLANVM.] Contra veteres membranas ceteræ editiones conso- cerum legunt, cui lectioni caussam dedit Suetonius: verumtamen scriptorum librorum auctoritatem ea ratione prætuli, quia supra dixit: Occiderat ille so- cerum, hic & generum: & infrà inter consanguineos à Claudio occisos, socerum recenset, quæ non nisi de hoc Appio intelligi possunt. Erat autem Appius Syllanus Claudij socer & consocer: socer quidem, quia Messalinae vitricus. Dio lib. LX. consocer, quia pater L. Syllani Octaviae sponsi.

26. IN GENTI ENIM μεγαληγορία NÆNIA.] Veteres qui Graæ scripture vestigia retinuerunt, le- gunt, ΜΕΓΑΛΩΚΟΠΙΚΟΝ ΕΝΙΑ.

27. CORDATVS HOMO.] Omnes veteres Cor- datus Iano. quid hoc sit, scient fortasse alij.

28. VIAM

28. VIAM RECTAM.] Omnes veteres Viam rectam legunt, quam via denominationem numquam apud auctores legi: recte sit mentio apud Mart. ad finem lib. 8.

29. NITIDVS VT ERAT A BALNEO.] Cur hæc dicat, vide Dionem ad finem lib. LX.

30. Εὐρώπη, συνχαίρωμα.] Sollennia verba sunt proclamari solita in Osiridis sacris Deo inuenito. Iul. Firmicus de error. prophan. relig. statim initio, & commentarius antiquus à nostro Pithœo luci datus in Iuuenal. Sat. 8. Apud quos tamen potius legerem συνχαίρωμα, ut hic habetur, per ω, quam per ο.

31. COTTA TECTVS, VALENS.] Fortasse Cotta Vectius, Valens. is enim summus orator & medicus inter Messalinæ adulteros iussu Narcissi datus est. Plin. cap. I. lib. XXIX. & Tacit. ad finem XI. Cotta autem apud eumdem Tacitum non Tectus, sed Messallinus dicitur.

32. POLYBIUS, MYRON.] Sic veteres melioris notæ hæc representant, vi ediai. Quidam pro Myrone, Mytonem, & Heronaëtem pro Pheronæte ponunt, & ad finem, necubi imperatus esset, vel, ne nisi imperatus esset. Ait autem Claudium illos suos libertos premisse, ne apud inferos imparatus esset, quia sine suis libertis nihil penitus facere, loqui, vel respondere poterat, eratque, ut ait Iulianus Imperator in Cæsaribus: Τούτῳ τὸν φόρμα, μηδὲν δέω φάναι, καὶ ἀψυχον. Postrema autem lectio ferri potest, ut notet eum libertorum imperii obnoxium, unde dictus est Saturnalia toto anno celebrasse.

33. Εἰνε τάδοι.] Vetus unus hunc versum diceret sic scriptum habet, εἰνε τάδοις τὰ κέρεζας, δίκην καὶ δίκαια γένοιτο. & paulò infra omnes veteres legunt: si vni Dij laturam fecissent, & ad finem, ut à cognitionibus abesset.

BEATI RHENANI SELESTADIENSIS,

IN LVDVM

L. ANNÆ I SENECAE DE MORTE CLAVDII CÆSARIS,

Scholia.

PAG. 673. a. QVID ACTVM SIT.] Claudius Cæsar, Drusus Germanici filius, qui Caio proxime succedit, tales egit principem, ut nescias stultior ne fuerit, an crudelior. Hunc Anneus Seneca hoc libello, quem Ludum de morte Claudi Cæsaris inscripsit, mirè taxat, & suis (quod aiunt) coloribus graphicè depingit. In causâ autem nonnihil fuisse crediderim, cur sic Claudium insectaretur, quod sub eo exsulauit. Cuius rei ipse meminit in lib. De breuitate vitæ ad Paullinum, his verbis de Cæsare blandius culle loquens: Nec enim sic me deiecit, ut nolleter erigere: imò ne deiecit quidem, sed impulsum à fortunâ, & cadentem sustinuit, & in præcepse euntem, leniter diuinæ manus usus moderatione depositit. Hac tenus Seneca. Ceterum cum Agrippina Claudio nupsisset, ne malis tantum facinoribus innotesceret, veniam exsiliò pro Anneo Senecâ, simul præturam impetrat, latum in publicum rata ob claritudinem studiorum eius, utq. Domitiū pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis eiusdem ad spem dominacionis veteretur: quia Seneca fidus in Agrippinam memoriam beneficū, & infensus Claudio dolore iniuria credebatur. Hæc Tacitus.

Ibid. IN CÆLO.] Ridiculè cœpit, pollicens se traditurum, quæ in cælo ante diem tertium Eidus

Octobris acta sunt: quasi illuc sint Kalende. Sic Homerus subinde describit, quid interea dij fecerint in calo. locus est ex imitatione: nam ita exordimur Annales.

Ibid. ANTE DIEM TERTIVM.] Excessit enim Claudius tertium ante Eidus Octobris, Asinio Marcello, Acilio Auiolâ Coss. LXXIV. etatis, imperij XIV. anno. Ac veneno quidae occisum conuenit: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Auctor Tranquillus & Tacitus. Eidus autem per ei diphthongum Græcam scriptum est: quâ utebantur antiqui in his, quæ i extensem habent, id quod in vetustis inscriptionibus etiamnum visitur.

Ibid. FELICISSIMI.] Ob Claudium sublatum.

Ibid. b. EGO SCIO ME LIBERVM FACTVM.] Innuit tyrannidem Claudi, vel optimis optima cum loqui tum agere prohibentis.

Ibid. AVT REGEM, AVT FATVVM.] Hic stultitiam Claudi notat: neque id falsò. Nam mater Antonia portentum eum hominis dictabat, nec absolutum à naturâ, sed tantum inchoatum: ac si quem socratie argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Avia Augusta pro respectissimo semper habuit: non affari, nisi rarissime; non monere, nisi acerbo & brevi scripto, aut per internuncios solita. Soror Liuilla cum audisset quandoque imperaturum, tam iniquam,

TT 2 tam